

Trojí krize v jedné z nejchudších zemí světa

Slyšíme to všude kolem: zdražování potravin a energií, válka na Ukrajině, dezinformace, klimatické změny. Krize se staly součástí naší každodennosti, našich rozhovorů a našeho plánování. Strach z budoucnosti obchází v celé společnosti.

Přesto ale máme štěstí, protože žijeme v bohaté zemi a stát se o nás do velké míry postará. Jaké to ale je žít v jedné z nejchudších zemí světa, kde stát nemá na nic prostředky? Ve Středoafričské republice (SAR) se také zdražují potraviny jako u nás, navíc není dostatek pohonných hmot a jejich ceny jsou vyšší než u nás. To jen znásobuje problémy, kterým země dlouhodobě čelí – hladem trpí dle statistik polovina obyvatelstva a bez pohonných hmot se lidé nedostanou ani k lékařům. Elektrická energie běží v některých městech třeba jen dvě hodiny denně, jinde ji lidé nemají vůbec.

O dezinformacích se v SAR moc nemluví, přítomnost Ruska je ale cítit téměř na každém kroku: obrovské billboardy s reklamou na vodku či občas projíždějící obrněná auta vojáků bez označení jsou asi nejmarkantnější příklady. Výměnou za udržení pořádku a pozastavení výbojů rebelů Rusové těží a vyvážejí dřevo z deštného pralesa – z druhé plíce světa.

Zatímco se některé organizace ze SAR stahují, my zůstáváme po boku našich partnerů – italských a místních kněží Řádu bosých karmelitánů. Již 16 let podporujeme ty nejchudší a reagujeme na aktuální výzvy. Na dalších řádcích vás zveme vydat se s námi za lidmi v této vzdálené zemi a nahlédnout pod pokličku naší práce. Ta se daří – a to hlavně díky vám. Bez vašich darů by to nebylo možné. Děkujeme vám!

JANA ŠKUBALOVÁ,
ředitelka SIRIRI

Naše slabikáře v místním jazyce sango pomáhají číst dětem i dosud negramotným dospělým. Díky vašim darům můžeme také školit učitele v pedagogických dovednostech, pomáhat nemocným nebo podporovat na studiích budoucí odborníky. Děkujeme vám.

Snímky v příloze archiv SIRIRI

Od první pomoci po výchovu ke vztahům

Středoafriická republika je země mnoha potřeb a my nezůstáváme k volání místních apatičtí. Každou novou potřebu a nápad vyslechneme a poté pečlivě zhodnotíme. Pár nejpotřebnějších projektů potom v rámci našich možností podpoříme. Letos se jednalo především o střední zemědělskou školu, kterou představujeme dále v samostatném článku. A naše menší projekty?

Fond první pomoci pro pacienty centra krevní dialýzy v Bangui

Zdravotní péče v SAR je vždy placená, neexistuje v podstatě žádný sociální systém. Poplatky u lékaře jsou vysoké, u krevní dialýzy jedna seance vychází na 30 eur (asi 730 korun).

Centrum krevní dialýzy v Bangui začalo fungovat tento rok a jedná se o první kliniku tohoto druhu v zemi. Zřídil ji stát, a to poté, co se první místní specialista vrátil po studiích.

V Bangui existuje jedině pracoviště dialýzy v zemi.

Tím je lékař Cédric Ouaneppone, kterého SIRIRI dlouhodobě podporovala po celou dobu jeho studií. O něm jsme již několikrát v průběhu let informovali a na str. 12 se představí v rozhovoru.

Do centra přichází chroničtí pacienti, kteří se mohli po letech zdravotní péče v okolních státech vrátit domů. Přichází tam ale také urgentní případy. Jedná se o pacienty, kteří rychle a nutně potřebují krevní dialýzu – např. ženy po komplikovaném porodu nebo mladí lidé, kteří prodělali infekci. V těchto případech stačí čtyři až pět seancí na to, aby se úplně uzdravili. Bohužel se již několikrát stalo, že lidé neměli na léčbu finanční prostředky, a kvůli tomu předčasně zemřeli.

V SIRIRI jsme se proto rozhodli těmto pacientům pomoci. Naše prostředky zatím vystačí pro osm až deset takovýchto pacientů.

Potravinová pomoc podvyživeným dětem z Yolé

Vesnička Yolé leží pět kilometrů od Bouaru, který je největším městem na severozápadě SAR. Leží na hlavní

Děti s podvýživou najdou pomoc ve středisku v Yolé.

tepně vedoucí z přístavu v Kamerunu do hlavního města SAR Bangui. V této velmi chudé vesnici se nachází zdravotní středisko, které umožňuje jejím obyvatelům přístup k základní zdravotní péči.

Navštěvují ho také matky s malými dětmi, které trpí závažnou a chronickou podvýživou. Každý týden přicházejí pro potravinovou pomoc, bez které se neobejdou. Předchází tak dalším zdravotním komplikacím svých dětí. Podvyživené dítě je totiž

mnohem náchylnější k infekci a hůře s nemocemi bojuje. Snadněji tak onemocní třeba malárií, která pro něj může být smrtelná.

V minulých letech středisko vždy získalo prostředky např. ze Světového potravinového programu, aby se o tyto ženy a jejich děti postaralo. V letošním roce bohužel žádných prostředků nedostalo. Z důvodu očekávané potravinové krize v zemi se SIRIRI rozhodla ho v roce 2022 podpořit.

Podpora rodinné výchovy v sangu

Rodiny v SAR nejsou dostatečně vybaveny k tomu, poskytnout mladým lidem odpovídající výchovu v oblasti zodpovědné sexuality. Ti se tak ocitají bez dobrých vzorů a následně často vedou dezorganizovaný sexuální život. V důsledku se pak muži a ženy dávají dohromady bez skutečné přípravy na manželství a postrádají průpravu pro roli manželů a rodičů. To má dopad na děti, které jsou již v útlém věku nuceny se samy o sebe postarat, protože jim chybí jeden nebo i oba rodiče. Nedostatečná kontrola nad plodností je jedním z faktorů, který ztěžuje výchovu v rodině.

Církev se snaží toto chybějící vzdělání mladým lidem a dospělým po-

skytnout, a podpořit je tím v převzetí odpovědnosti, zejména prostřednictvím svátosti manželství a stability rodiny. Na žádost našich partnerů bosých karmelitánů jsme se jim rozhodli s tímto úkolem aspoň trochu pomoci finanční podporou setkávání, která probíhala po celý školní rok 2021–2022. Celkem se jich zúčastnilo přes 500 lidí – především z řad dětí v lokálním jazyce je velký nedostatek, jde tedy také o příspěvek ke kultuře jazyka, kterým mluví většina obyvatel země.

Mnoho účastníků bylo ohromeno, když si plně uvědomili rozdíl, že zvířata se páří, ale vztah lidských bytostí má hlubší rozměr: lidé se mohou ženit

a vdávat, rozumět si a zůstat spolu po celý život. A že je proto důležité zastavit se a dobře si vybrat svého životního partnera a stvrdit tento svazek svátostí manželství.

Lidé mohou žít ve vztazích

V rámci projektu byla vydána brožura v místním jazyce sango – překlad papéřské encykliky Amoris laetitia. Kniha v lokálním jazyce je velký nedostatek, jde tedy také o příspěvek ke kultuře jazyka, kterým mluví většina obyvatel země.

Mnoho účastníků bylo ohromeno, když si plně uvědomili rozdíl, že zvířata se páří, ale vztah lidských bytostí má hlubší rozměr: lidé se mohou ženit

a vdávat, rozumět si a zůstat spolu po celý život. A že je proto důležité zastavit se a dobře si vybrat svého životního partnera a stvrdit tento svazek svátostí manželství.

„Díky těmto setkáním se v mém životě hodně věcí změnilo – především se mi daří lépe vycházet s mojí ženou a dětmi. Od té doby o tom mluvím všude kolem sebe. Přál bych si, aby lidé kolem mě mohli také zlepšit své vztahy v rodině,“ popsal čtyřicetiletý Alain Ndopelepa. A dvanáctiletý Pogna Gba Jerry dodal: „Nejvic mě zaujala ta část o potrachech. Poprvé v životě jsem si uvědomil, jaké je to zlo, v podstatě jde o vraždu dítěte. Už se na to nikdy nebudu dívat stejně.“

Podporujeme budoucí samostatné zemědělce

SAR je země vhodná k zemědělství. Vegetační období trvá v některých letech až deset měsíců. Navzdory tomu však lidé hladoví.

Jedním z důvodů je zastaralá zemědělská technika a nástroje a nevhodné plodiny. Proto jsme se rozhodli podporovat jedinou střední zemědělskou školu v zemi. Ta funguje druhým rokem a provozují ji naši partneři – bosí karmelitáni.

Nachází se na hoře Karmel v Bangui, hlavním městě SAR, a je součástí Přidružených katolických škol, vázaných Dohodou o partnerství mezi státem a katolickou církví Středoafriické republiky. Stavební práce a první dva roky provozu školy zaplatila Italská biskupská konference. Má dvě budovy s devíti místnostmi, je vybavená solárními panely a oddělenými bloky se sprchami a toaletami pro dívky, chlapce a učitele.

Praxe na poli i u hospodářských zvířat

Škola je otevřená všem – především pak mladým dívkám a chlapcům ve věku 16 až 35 let, kteří se chtějí stát zemědělskými podnikateli a mají už minimální požadovanou úroveň vzdělání, tj. ukončili druhý stupeň základní školy. Těm poskytuje odbornou průpravu. Výcvik probíhá jednou za dva roky a jeho součástí jsou hodiny teorie, ale především praxe, která tvoří 70 % výuky. Ta jim umožní získat zku-

Externí učitel – odborník na včelařství se studenty u úlu, ve kterém se chovají včely tradičním místním způsobem.

šenosti a dovednosti, aby se mohli trvale usadit na své vlastní půdě nebo rozvíjet výrobu na farmách a v zemědělských firmách.

Studenti se účastní teoretických a praktických kurzů v oborech fyto-techniky, zootechniky, zemědělského inženýrství, živočišné výroby, zpracování a uchovávání zemědělských produktů atd. Nezapomíná se ani na doplňkové předměty, jako jsou náboženství, cizí jazyky, informatika a výchova k občanství.

První školní rok, který začal 3. listopadu 2020, skončil s velmi dobrými výsledky. Nyní už prvních třiatřicet studentů dokončuje studia a chystají se zařadit do pracovního procesu. Zároveň škola chystá nový (v pořadí již třetí) akademický rok. Jednou z největších výzev je nyní pokrýt náklady na provoz školy (mimo jiné na platy učitelů, pedagogické pomůcky či zemědělské náčiní), které činí 400 eur (necelých 10 tisíc korun) na studenta ročně. Studenti

ti se na nich podílí do výše 120 eur, zbytek financí musí zřizovatel někde najít.

Škola také potřebuje dokončit infrastrukturu v přidruženém pedagogickém areálu a zatím jí chybí odborná knihovna. To je projekt, na kterém se chceme v SIRIRI podílet. Od nového akademického roku podporujeme školu také tím, že financujeme náklady spojené s deseti studenty.

ARLAND PATERNE DJIM, ředitel školy

Chtějí pěstovat banány i chovat kozy

Epiphanie Outoumba, studentka, 24 let

Na škole se mi moc líbí a získané vědomosti a dovednosti mi už teď pomáhají v práci na našem rodinném poličku. Jsem moc ráda, že zde mohu studovat. Až skončím, chtěla

bych se pustit do chovu slepic a do pěstování sazenic plantanů (místní druh banánů – pozn. red.), které pak budu nabízet v okolí. Plantany u nás mají velký potenciál a jsou velice dobré na boj s podvýživou, protože obsahují hodně živin.

Milica Elvira Olive, studentka, 20 let

Moji rodiče pracují v nemocnici a často tam vidím podvyživené děti. Škola mi pomáhá v tom, že obje-
vují a poznávám různé zapomenuté plodiny, které měly u nás vždy místo.

Moc ráda pracuji na zeleninové zahradě. Naše zelenina je bio, protože nemáme prostředky na chemická hnojiva, a tím pádem skvěle chutná. Až skončím školu, ráda bych se zaměřila na chov koz. Jsou to úžasná zvířata, která se dobře adaptují na nedostatky

potravy a klimatickou změnu – dokáží spásat téměř cokoli. Ráda bych později nabízela koží maso. Masa je obecně u nás nedostatek, a tak si myslím, že nebudu mít problém s odbytem.

Sophie Ndokpa, agronomka a externí učitelka, 45 let

Celý život se zabývám zpracováním a konzervací rostlinných produktů a produkcí obchodního osiva. Jsem předsedkyní sdružení místních žen. Jsme taková svépomocná skupina – spojíme a poskytujeme si

navzájem úvěry, a to především na zpracování zemědělských plodin. Dlouhé roky jsem pracovala pro Středoafriický institut zemědělského výzkumu (ICRA), kde jsem získala hodně znalostí a zkušeností. Nyní bych je ráda předávala dál mladým lidem, kteří jsou budoucností naší země. Proto zde učím předměty, které potřebují.

Papežova návštěva tu změnila mnohé

CÉDRICA
OUANEKPONEHO
podporovala SIRIRI
na náročných studiích
medicíny a dnes je
prvním nefrologem –
odborníkem na léčbu
ledvin v celé SAR.

Jak SAR zasáhla pandemie koronaviru a jak ji vidí lékař?

První případy byly v SAR zaznamenány v půlce března 2020. Začala panika, zejména mezi lékaři. Resuscitační oddělení máme jen jedno v celé zemi, nemáme dostatek kyslíkových přístrojů. Připomnělo mi to biblickou pasáž, že když se něco děje kvetoucím stromům, co se teprve stane se suchými – chci tím říct, že pro SAR to bylo o to horší, že už tak je zde málo standardní péče a je těžké mít vše pod kontrolou.

Ale neměli jsme moc možností testovat, a když netestujete, nevíte, kolik je případů. Neevidovali jsme přitom více úmrtí než obvykle. V Africe žijí lidé hodně venku, máme mladou populaci a užíváme léky na malárii. To jsou faktory, které pro covid mění podmínky.

Dopad byl tak spíše socioekonomický. Vláda k bezpečnostnímu zákaz vycházení, který existoval již předtím, zavedla ještě zdravotnický. Jenže u nás lidé žijí v přítomnosti, jen málo z nich si může dělat zásoby. Zákaz vycházení pak znamená, že je hlad zabije dříve než covid. Obdrželi jsme ale spoustu pomoci, která nám krůček po krůčku pomohla se z toho dostat.

Takže covid je dnes už minulost?

Stále platí opatření na hranicích, ale nejsou dodržována všude. Je povinné nosit roušky na úřadech, v nemocnicích a v uzavřených prostorech. Testování je dobrovolné a zdarma. Máme vakcíny, proočkovanost je ovšem pouhých 15-20 %. Lidé se starají více o výzvy každodenního života, jako je malárie nebo podvýživa. Očkování není povinné a někteří se nechtějí nechat naočkovat i kvůli konspiračním teoriím. Lidé došli k závěru, že je celý covid lež. Ale ti, co čas od času jeli pracovat nebo studovat do Evropy, viděli umírající a přestali to brát na lehkou váhu.

Co pandemie znamenala pro vaši profesi?

Mnoho z nás lékařů covid prodělal, často s těžkým průběhem. Zřídili jsme ambulance, snažili jsme se spojit a zorganizovat, abychom byli schopni pandemii čelit. Neměli jsme moc hospitalizací, na vrcholu vlny jsme ale

První středoafričtý nefrolog Cédric Ouaneppone (vlevo) s kardinálem Dieudonné Nzapalaingou.

zaznamenali dost úmrtí. Někteří lidé bohužel dorazili do nemocnice příliš pozdě. Problém byla i stigmatizace. Lidé neakceptovali covid jako diagnózu. Říkat, že pacient je zasažený covidem, bylo, jako by byl nakažený morem. Označení za covid-positivního ho odsunulo na okraj společnosti. A tak se konaly kampaně organizované státem nebo různými organizacemi nebo místní umělci skládali písně a nahrávali videa pro šíření osvěty.

V SAR uplynulo zhruba deset let od posledního převratu a občanské války. Jaká je dnes bezpečnostní situace?

Kostel v křesťanské čtvrti Fatima.

Před časem jsem i já v jednu chvíli uprchl s celou rodinou na bezpečnější místo, do provizorního uprchlického tábora. Koncem roku 2021 tady zase byly velké nepokoje a rebelové se dostali až na okraj metropole Bangui. Od té doby se situace ale hodně zlepšila. Bangui je teď relativně klidné. Každý nicméně ví, že stále může být přepaden. Ve středu země dál existuje odboj a je třeba se těm místům vyhýbat. A hlavně na severu operují další rebelující skupiny. Vláda má pod kontrolou přibližně 85 % země.

Je to problém mezi křesťany a muslimy?

V SAR se nikdy nejednalo o náboženský konflikt. Náboženství bylo jen zneužito k rozdělení země pro jisté politické a mezinárodní zájmové skupiny. Lidé si to nyní lépe uvědomují a pracují na smíření. Povedlo se jim udělat obrovský kus práce. Je to dobře k vidění u nás ve Fatimě, což je křesťanská čtvrť hraničící s největší muslimskou čtvrtí v Bangui. V kulturním centru a na pomalu se rozvíjející poliklinice pracujeme pospolu, i s muslimskými lékaři. Ve školách se dnes potkávají děti muslimů a křesťanů. V našem kulturním centru běží spousta vzdělávacích aktivit cílených na zvládnutí konfliktů. Ty mohou pomoci náboženským představitelům, komunitám a starostům jednotlivých čtvrtí. Všichni se zapojili, protože v tom vidí smysl. Lidé se navzájem potřebují.

Přetrvává něco po návštěvě papeže Františka z roku 2015?

Jeho návštěva zanechala v lidech obrovskou stopu. Z místa, kam přijede papež, se stane duchovní centrum. Nastartovala se tím angažovanost na úrovni farností i u ostatního obyvatelstva a zůstala dodneška. Byl jsem u setkání Svatého otce s místní mládeží, kde na ně apeloval, aby neutíkali ze země, ale zůstali a zemí budovali. Naše země se nachází v jedné z nejkrásnějších oblastí světa. Jsme vlastníci obrovského bohatství a potenciálu. Je důležité ukázat mladým lidem SAR jako zemi, která se přese všechno snaží postavit na nohy, a proto ji budeme ochraňovat. To je jedno z hlavních témat, které v našich myslích po Františkově návštěvě zůstalo.

Kromě toho naše pediatrické centrum je dodnes silně podporované Vatikánem. Lékaři se vzdělávají díky propojení s nemocnicí Bambino Gesù, kde byli léčeni i naše děti s vážnými nemocemi. A papež také nastartoval budování míru. Zbořil hranice mezi muslimy a křesťany tím, že muslimy navštívil v jejich čtvrti. Ti ho pak vyprovodili a v tu chvíli se otevřela cesta z muslimského ghettá nastalo. Díky tomu teď žijeme všichni společně.

Papež také jmenoval Středoafričana kardinálem.

Ano, Dieudonné Nzapalaingou. Papež si totiž uvědomil, že kardinála je zde potřeba. Kardinál Nzapalaingou pracuje s představiteli ostatních náboženství, a to nejen na církevní úrovni, ale i na té komunitní. Když se třeba slaví muslimské svátky, kardinál na ně dorazí. Možná to vypadá formálně, ale má to skrytý význam a pomáhá to. V této misi setkávání s různými skupinami pokračuje už od roku 2013.

Myslím si tedy, že se věci v naší zemi pomalu vyvíjejí dobrým směrem. I lidé se mění, i když to není hned vidět.

Škola hrou v SAR pokračuje dál

Letos na jaře jsme se po dvou pandemických letech mohli vydat do SAR a zjistit, jak je na tom náš program školení pro pedagogy Škola hrou v SAR. A zjistili jsme, že námi proškolení učitelé jeho metody dál používají a mají úžasné výsledky.

Většina dětí z prvních tříd měla už v dubnu přečíst všechna velká písmena a velká část z nich i slova či celé věty. Pár z nich zdolalo dokonce celé texty! Učitelé byli z naší návštěvy nadšeni a prosili nás, abychom zase zorganizovali nějaké školení. Za ty dva roky se jich zhruba třetina obměnila. Také nás žádali o didaktické kresby do škol, kde zatím žádné nebyly.

V roce 2019 jsme v SAR navázali kontakt s finskou organizací Finn

Church Aid (FCA). Vedli jsme sérii rozhovorů a hledali formu případné spolupráce, protože FCA působí v podobné oblasti jako my.

Pandemie však bohužel napáchala hodně škod i na financích neziskových organizací, tudíž i na fungování některých projektů. Stejně jako my museli FCA stáhnout do Evropy své lokální zaměstnance a podobně jako my je tam již nevrátili. Momentálně pracuje v SAR pro FCA

pouze jedna Finka. Navzájem jsme se aspoň seznámili, lépe napojili na další organizace a vzniklo větší povědomí o nás u Ministerstva školství SAR. Pokud chcete i dále na projekt přispívat, stále to má velký smysl!

Nové didaktické kresby

Na konci října již ubylo dešťů, a bylo tak možné pustit se do didaktických kreseb ve vesnicích kolem města Baoro, kde dosud žádné nebyly. Vyžádali si je tamní učitelé. Slouží jim totiž místo učebnic, které jsou nedostatkovým zbožím.

Další kresby vzniknou kolem města Bozoum v průběhu prosince a ledna. Nově obsahují i podpis naší organizace a také zapojujeme místního umělce, který kresbám nechal jejich didaktický potenciál, ale adaptoval je na místní vkus, vnímání reality a oblíbené barvy.

Naše slabikáře dorazily až k pygmejům

O slabikáře v místním jazyce sango, které jsme vydali v programu Škola hrou, nás požádali pracovníci polské misie, kteří pracují na jihu SAR s lidmi z minoritních etnik, mj. lidmi Mbaka, což je lokální označení pygmejů.

Od jara tohoto roku se používají slabikáře pro deset dospělých a osmdesát dětí ve vesnicích Ngoundou a Ibata. Učitelé si pochvalují především to, že se se slabikáři dá kreativně pracovat, a vtáhnout tak studenty mnohem aktivněji do výuky. Ti se pak učí mnohem rychleji číst. Obsah slabikářů navíc odpovídá tomu, co místní vidají kolem sebe – včetně hadů a slovnů pralesních: jedná se totiž o etnikum, které ještě donedávna žilo skrytě hluboko v lesích (viz foto na str. 9).

Školení pro více než sto učitelů

Konečně! Po období covidu a navzdory ekonomickým a bezpečnostním překážkám jsme znovu mohli v SAR zorganizovat dvě školení v rámci programu Škola hrou. Proběhla na dvou místech na severozápadě země – ve městech Bozoum a Baoro.

Středoafričtí učitelé se v programu Škola hrou učí vyučovat názorně a zapojovat děti aktivně do výuky.

I když se od roku 2020 školení nekonala, program jako takový fungoval dál. Dříve vyškolení učitelé pokračovali v práci. Měli proto obrovskou radost, když se dozvěděli, že program bude pokračovat. A ještě větší, když dorazil Thameur Debouba, skvělý a všem dobře známý školitel z Francie, a Jana Škubalová, ředitelka SIRIRI.

Učitelé, kteří s Thameurem již v minulosti pracovali, ho dobře znají a velice si ho váží. Jeho zkušenosti a znalosti pomohly novým místním pedagogům si program osvojit a těm dřívějším v něm získat ztracenou sebevědomí.

Školení doprovázela nedočkavost s radostí. Již to, že se všichni opět sejdou, byla velká věc. Bylo znát nadše-

ni z opětovného setkání, z naslouchání a z učení.

Učit se v rodném jazyce

Kalendář byl nabitý a bylo třeba si pohrát i s organizací cesty – vzhledem k letenkám, pomalému cestování po zablácených a zaplavených cestách v aktuálním období dešťů a dalším obtížím. Udělali jsme ale vše proto, abychom se dostali na místo k tamním spoluškolitelům, kteří již kurzem prošli a metodu používají ve svých třídách. Prožili jsme s nimi skvělé momenty během přípravy i během školení jako takového.

V Bozoum kurz začal 29. srpna a skočil 2. září, druhý turnus proběhl od 5. do 9. září ve městě Baoro. První tři dny vedl školení Thameur, následně ho převzal Easmon, učitel z Bossemptele (menší město mezi hlavními Bangui a regionálním městem Baoro), se Simplicem, koordinátorem z vesnických škol v Baoro.

Vláda SAR Školu hrou ocenila za to, že „zavádí experiment“ výuky na prvním stupni ZŠ v místním jazyce sango. Dosud totiž probíhá výuka pouze ve francouzštině a obecně není škola pro vládu prioritou. Třídy mají vysoký počet žáků, někdy až 100 nebo 200 na prostor menší, než je běžný v Evropě.

Děti se učí vše nazpaměť. Zároveň tady neexistuje přechod mezi sagem a francouzštinou. Děti přejdou ze života (a z rodiny) v sangu, do francouzštiny – pro ně cizího jazyka – bez jakékoliv přípravy.

Škola hrou se snaží jim výuku přiblížit využitím mateřského jazyka aspoň v prvním roce či dvou. Pak děti rozumějí a velice rychle se učí. Pomáhá také využití různých her, písniček a říkanek či názorných ukázek. Tato metoda je pro SAR tedy mimořádně důležitá. Děkujeme, SIRIRI!

P. AURELIO GAZZERA,
překlad MARKÉTA RŮŽIČKOVÁ

Nejvíce se vyplatí podpořit vzdělávání

P. FRANTIŠEK STANĚK pochází z Ostravy-Zábřehu, vystudoval bohosloví v Olomouci a Římě a po krátké kněžské službě v Odrách a studiu patristiky v Římě jej biskup poslal na Papežskou církevní akademii, kde se připravují budoucí diplomati. Od loňského července je na své první misi jako sekretář apoštolské nunciatury právě v SAR.

P. František Staněk ve chvíli odpočinku ve společnosti italského misionáře z Bangui P. Federica Trinchera, představeného bosých karmelitánů v SAR.

Jaké byly vaše středoafričské začátky?

Těžké, protože jsem ještě moc neuměl francouzsky. Navíc byl nuncius zrovna na dovolené. Můj předchůdce po čtrnácti dnech odjel a já jsem tady byl další tři týdny úplně sám. Naštěstí je tady také sekretářka, která francouzsky samozřejmě mluví, a vyřizuje velkou část korespondence. A s Vatikánem se komunikuje italsky. Teď po roce už je to lepší, i když jsem tu opět sám. Nuncius totiž po roce odešel a nyní čekáme na nového. Ale jazyk už umím lépe a mám zkušenosti, jak to tady chodí.

Zastupujete teď tedy nuncia?

Je na mně veškerá zodpovědnost. Jsem teď jediný reprezentant Svatého stolce v zemi. Ne vždy je to úplně příjemné. Lidé občas chtějí nereálné věci nebo nerespektují postupy. A také si myslí, že to my tady nějak zachráníme, ale to tak prostě nemůžeme fungovat.

Jaké jsou vlastně úkoly nunciatury? Co všechno řešíte?

Veškeré diplomatické záležitosti: to znamená komunikaci mezi Svatým stolicem a státem a mezi Svatým stolicem a místní církví. A k tomu informujeme, co se v církvi a ve státu děje. Účastníme se také různých setkání. Řešíme problémy angažovaných lidí v církvi – například když něco potřebují sestry z nějaké místní kongregace. Také vycházíme vstříc biskupům. Dále se účastníme politických akcí s diplomatickým sborem. Přes nunciaturu jde i finanční a materiální podpora z Vatikánu, podávání projektů atd.

Chodí vám na vrata klepat hodně potřebných?

Ano. Z dlouhodobého hlediska jsme to dokonce museli omezit. V jednu dobu sem chodily stovky lidí několikrát za den a to už nebylo udržitelné. Sekretářka nedělala nic jiného, než že chodila vysvětlovat, že dnes jim peníze nedáme, protože dostali předevečirem. Teď už ten problém není. Když máme k dispozici nějaké prostředky navíc, spolupracujeme s řády, které je dobře využijí na daný účel.

Místní lidé totiž sami sebe vnímají jako ty chudé, ke kterým my Evropané máme dluh, který jim musíme splácet. Víc mi ale vadí rozšířený místní postoj k práci, kdy cílem je co nejrychleji (a většinou ne moc kvalitně) odvést práci a využít při tom možnosti se nějak obohatit.

Jaké další problémy vnímáte?

Třeba pojetí autority. Ta tady znamená: „Já jsem tady kápo, jsem naprosto nekritizovatelný a nekontrolovatelný“. Nicméně moc nebo autorita má mít služební rozměr: já něco vedu proto, abychom z toho měli prospěch my všichni. Mohu být za své rozhodnutí kritizovaný a může se přijít na to, že nebyla dobrá. Pokud ale budeme stát na místě, všichni se há-

dat a hrabat si do své kapsy, nikam se neposuneme.

Je to tu vidět i v církvi, kde má úlohu autority kněz. Hodně to vyšlo na povrch během synodální cesty – kde je kněz, tam nikdo jiný nemá prostor. Chybí společný proces rozhodování celého společenství, otevřenost nechat si poradit od věřících. Vnímám to především jako dědictví kmenového systému. Křesťanství tu ale má velký vliv a daří se mu to zmírňovat příkladem Ježíše Krista a jeho učení.

Jsou v SAR ještě znát ozvuky návštěvy papeže Františka v roce 2015?

Určitě už to není vidět na první pohled někde na ulici. Nicméně nedávno jsem potkal jednu paní z mezinárodních mírových sborů MINUSCA, která je dost antikatelická. A ta mi řekla, že bychom znovu potřebovali návštěvu papeže. Ukázal tehdy velkou odvalu a jednal i proti velmocem, které návštěvu SAR nedoporučovaly. Přijel úplně otevřeně, bez pořádné ochrany, kterou nikdo nebyl schopen zajistit. A bylo napínavé do poslední chvíle, jak návštěva dopadne. Od té doby se situace hodně pohnula směrem k míru a v tom smyslu se jeho návštěva stále zmiňuje.

A mluví se také o dětské nemocnici v Bangui, protože právě papež o ní rozhodl, že se postaví. Nunciatura nadále platí formaci mediků.

Měla jsem možnost nemocnici navštívit a byla jsem z ní nadšená. Jak funguje?

Zdravotní péče je v této nemocnici zdarma. Jinde se musí za péči platit a nedostanou se tam ti, co si ji nemůžou dovést. Toto zařízení ale využívají i ti, co prostředky mají, a tak hledáme řešení; výhledově je potřeba, aby peníze našel stát – jsou to jeho lidé, jeho děti. Co do evropského standardu má nemocnice daleko, ale na místní poměry je to nadstandard. Je tam mimo jiné oddělení pro podvyživené děti. Podvyživa je tu velký problém a hodně dětí na ni umírá.

Proč?

Ani ne tak proto, že by nebylo co jíst, ale že se jí pořád to samé. My jsme zvyklí na kombinace masa a zeleniny, karbohydráty a luštěniny. Tady je pořád jen maniok a k němu trochu listů či zeleniny. Lidem chybí vitamíny a minerály. Přitom je země bohatá a úrodná a všechno tu vyroste.

Do budoucna je proto důležité vedení ke změně pěstování a stravovacích návyků. Chybí tady třeba i chov

Ruku v ruce: e-shop inspirovaný Afrikou

Právě dokončujeme novinky pro předvánoční prodej v našem e-shopu. Výtěžek putuje na podporu našich projektů, a tak nákupem uděláte radost dvakrát – sobě i Středoafričanům.

Těšit se můžete mimo jiné na dámskou mikinu či dětskou mikinku pro nejmenší z dílny výtvarnice Aлены Zavadilové: „Stejně jako u předchozí úspěšné kolekce dětských triček jsou zde pro design potisku použity obrázky od středoafričských i českých dětí, vždy na totéž téma. Tričko tedy může být i zábavnou hádankou – na kterém kontinentě kresba slona, slepice či fotbalisty vznikla?“

Další novinka se týká pánů – pro velký úspěch a častou poptávku jsme oslovili jednoho studenta ze SAR, kterého jsme podpořili na studiích krejčovství v Kamerunu. Ušil nám několik krásných pánských košil!

Kromě toho v našem e-shopu najdete spoustu tipů na vánoční dárky: šperky z Afriky či z barevných afrických látek, sety sešitů, gumičky a tužky, originální přání k Vánocům

Udělejte radost dvakrát

Nakupte vánoční dárky u nás!

rukuvruci.org

RUKU V RUCI

či pestrobarevné taštičky a pytlíky na nejrůznější poklady i na nákup. Pročtenáře máme stále k dispozici velice čtivou knihu s naším příběhem

a spoustou krásných fotek. Veškerý zisk z prodeje převádíme na transparentní účty SIRIRI o.p.s., ze kterých financujeme provoz organizace

a projekty v SAR. Nakoupit v našem obchodě je tedy jedna z konkrétních možností, jak se na naši práci přímo podílet.

Nejvíce se vyplatí podpořit vzdělávání

dobytky. Střední Afrika je zelená a plná trávy a rostlin, je tedy zvláštní, že je tu tak málo hospodářských zvířat. Někde je chyba. Chybí tady plánování. Na rozdíl od Evropy, kde se musí veškerá zelenina a obilí vyprodukovat za čtyři měsíce a následně uskladnit či zakonzervovat, v Africe vše roste po celý rok. Ale právě tímto produkováním a konzervováním a následně přebytky vzniklo v Evropě bohatství.

Takže má největší smysl investovat do vzdělávání?

Rozhodně ano. Ostatně je to taky drtivá většina projektů, do kterých se tady investuje – do zdravotnictví a do školství, většinou do staveb laboratoře, nemocnice, školy nebo do platů personálu – lékařů, katechetů či učitelů. Jsem rád za první zemědělskou střední školu, kterou tu zřídili karmelitáni. A Katolická univerzita z Yaoundé (v sousedním Kamerunu) otevřela nedávno první agronomický institut.

Díky SIRIRI vznikají ve středoafričských školách i tyto didaktické nástěnné kresby.

Jaká je středoafričská církev?

Její centrum je v hlavním městě Bangui. Řeholní komunity v regionech jsou velice limitované – s výjimkou města Bouar, kde jich je trochu víc i díky vojenským základnám, které hlídají hlavní tah do Kamerunu. V zemi je aktuálně devět biskupů a přes 400 kněží na pět milionů obyvatel.

Na rozdíl od Evropy je tu církev mnohem více postavená na katechetech než na kněžích. Kněží většinou bydlí po dvou nebo po třech ve městě a vyjíždějí do okolních vesnic až do vzdálenosti 100 km. Do každé vesnice se dostanou jednou, dvakrát za měsíc, pokud ovšem není období deštů a nebezpečné cesty nejsou špatně průjezdné.

Katecheté jsou ale přímo z obcí, kde žijí. Proto je církev proskoluje, aby mohli aspoň částečně zastávat práci ve farnosti. V SAR si na vesnici nezapnete online přenos mše, protože vět-

šina venkova není připojena k internetu, a mobilní sítě často nemají mimo města signál.

Máte i volný čas? Jak ho trávíte?

Obecně tady není venku moc zajímavých aktivit. Ale na nunciaturě máme zahradu, kde rád trávím čas po pracovní době, než se setmí. Starám se o zeleninové záhony, ovocné stromy a drobné zvířectvo. Občas pokácím nějaký špatný strom, zryjí či vypleji záhon. Pustím kozu na pastvu a zkontroluji snůšku slepic. Během dne nejsou návštěvy ambasády na podobné výjevy úplně zvedavé.

Na obhospodařování zvířat máme sice personál, ale nikdy nevím, kdy zaměstnanci na něco zapomenou. A tak se pro klid duše vždy ujišťuji, že je vše v pořádku.

Sem tam si rád něco přečtu. A nadále se zajímám o patrologii, především o sv. Jana Damašského.

Z našeho kalendáře: Nepotkali jsme se letos?

V SIRIRI nás sice přednostně zajímá Afrika, zvláště SAR, to ale neznamená, že jsme pořád tam. Spíše naopak – aspoň po deset měsíců v roce jsme v ČR a využíváme každou dobrou příležitost k setkání s vámi.

Afrikány pro Afriku

Letos jsme se setkali se žáky z pěti různých základních škol po celé republice zapojených do projektu Afrikány pro Afriku. Děti na jaře rozpěstují sazeničky afrikánů a dalších rostlin a v květnu a červnu je pak prodávají ve svém okolí. Součástí je přednáška či workshop o Africe. Výtěžek putuje na pokrytí našich tamních projektů. Letos činí téměř 30 tisíc Kč. Všem dětem i jejich učitelům moc děkujeme. Projekt poběží i další rok, rádi zapojíme i vás!

Na světě nejsme sami: skauti na Břevnově

Skautské nedělní odpoledne odstartovalo naše letní stánkové prodeje. Na našem stánku si lidé mohli koupit tričko, poskládat dřevěné puzzle států Afriky nebo si zahrát originální africkou hru. Nechyběla ani dřevěná školní tabulka, na kterou píšou děti v Africe. Tombole a prodej vynesly celkem úžasných 81 tisíc Kč. Pořádáte podobné akce a chybí vám účel? Ozvěte se nám!

Charismatická konference

Na začátku července proběhla na brněnském výstavišti Katolická charis-

Pomáhat v dalekých krajích mohou i školáci – třeba díky Afrikánům pro Afriku.

matická konference. Po čtyři dny jsme se na našem prodejním stánku setkali s mnohými z vás. Kromě triček se tu prodalo hned třicet knih Komencký by zajásal o prvních krocích SIRIRI. Pokud hledáte dárek pod stromček a máte rádi knihy, vřele toto dílo doporučujeme. Najdete je v našem e-shopu.

Manželská setkání

Už potřetí se letos podařilo otevřít prodejní stánek na velkých akcích pro manželské páry v Třešti a v Kroměříži. Získali jsme tak celkem 57 tisíc Kč. Nové taštičky, precizně ušité jednou z dobrovolnic z originálních afrických látek, i trička, korále a sešity z pultu jen mizely. Mýdla se téměř vyprodala.

JUMP XL – dárky pro patrony

V Kostelním Vydří probíhal tradiční křesťanský duchovně-formační tá-

bor. V jeho závěru vždy účastníci hledají dárky pro své vedoucí a přátele. Nejvíce na odbyt šly naše neobyčejné tužky, ty žluté jsme dokonce vyprodali! Heslo „Zanech stopu“ totiž krásně zapadlo do tématu letošního ročníku.

Škola hrou na africkém víkendu ve Dvoře Králové

Druhým rokem jsme společně s organizací Mary's Meals oživilí budovu africké školy v ZOO ve Dvoře Králové. Kromě prodejního stánku jsme měli připravené aktivity pro děti i dospělé: kreslení jednoduchých motivů, čtení ze slabikáře, psaní křídou na dřevěné desičky, hádanky v jazyce sango nebo třeba online kvíz. Setkáme se i příští rok?

Výstavka a setkání s lékařem Cédricem

Po celý srpen pražská kavárna Mamacoffee – Café Nezisk na Praze 6 pro-

dávala kávu a další nápoje na podporu našich projektů. Zároveň jste se tu mohli také seznámit s naší organizací. Náš e-shop byl pro jednu k dispozici v kamenné prodejně. Klienti nám mohli mj. donést přebytečnou pletací přízi. I díky nim jsme jí poslali do SAR pět banánovek. Místním ženám pomůže naučit se ručním pracím a dá jim možnost přivýdělnku. Uspořádali jsme také malé setkání s prvním nefrologem v SAR Cédricem Ouaneckponem.

Setkání s karmelitány ze SAR

V září se na Fortně na pražských Hradčanech uskutečnilo setkání bosých karmelitánů z Itálie, SAR a ČR. Někteří byli v ČR vůbec poprvé, jiní po dlouhé době. Mezi nimi bylo i šest bosých karmelitánů, kteří jsou ze SAR nebo tam pobývají. Ty jsme pozvali na setkání do farnosti u sv. Matěje, kam přišli aktivní členové SIRIRI, ale také dárci či bývalí spolupracovníci. Celé setkání se neslo v neformálním a radostném duchu. Nezmeškejte příští setkání, o kterém budeme v předstihu informovat na našem webu!

Hledáme dobrovolníky na akce!

Tyto akce by se neobešly bez obětavé pomoci našich dobrovolníků. Tímto jim ještě jednou děkujeme. Máte čas a rádi byste nám pomohli a zapojili se do našich aktivit? V průběhu celého roku hledáme pomocné ruce především na prodejní stánky. Nebo máte nápad na další vhodnou spolupráci? Napište nám na siriri@siriri.org. I v dalším roce se těšíme na setkání s vámi.

Autorkou neoznačených textů je
JANA ŠKUBALOVÁ,
přílohu redakčně připravila
ALENA SCHEINOSTOVÁ

Jak můžete podpořit činnost SIRIRI?

Pošlete jednorázový dar.

S velkými se dají dělat divy, ale i malý je důležitou pomocí.

Staňte se členem Klubu přátel SIRIRI.

Přispívejte 200 Kč každý měsíc. Díky vaší podpoře můžeme lépe plánovat dlouhodobou pomoc ve Středoafričské republice.

Nakupte v benefičním obchodě Ruku v ruce.

www.siriri.org/rukuvruce

Udělejte radost sobě nebo svým blízkým a podpořte činnost SIRIRI. Vybírat můžete z triček různých barev i velikostí, látkových tašek, sešitů, hraček nebo praktických taštiček z afrických látek či ze starých reklamních bannerů. Nejméně polovinou z ceny podpořte projekty SIRIRI.

Pošlete nám dar na transparentní účet 666646/5500

prostřednictvím přiložené složenky. Přihlaste se do Klubu přátel na www.siriri.org/klub-pratel nebo prostřednictvím přiložené přihlášky a přispívejte pravidelně.

